Rukopis fararja Kokota:

Rozgrono dušy z Jezusom (z luda)

1883

I. SL XXIII
5
F
147

Serbski kulturny archiw
Sorbisches Kulturarchiv

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470883278/1
Serbski institut Sorbisches Institut

	Wužiwali su		
datum	mjeno	adresa	ckt. sign.
7. 12.	[signature]	MTG	

1

Rukopis fararja Kokota:

Rozgrono dušy z Jezusom (z luda)

1883

Serbski kulturny archiw
Sorbisches Kulturarchiv

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470883278/3
Serbski institut Sorbisches Institut

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470883278/4
Serbski institut Sorbisches Institut

Rozmołwa duše z Jezusom, je ze spočatka tutoho lětstotka a tež hišćo něhdźe čitana była, tu je wot kn. far. Kokota znowa z ludoweho erta zapisana.

Muka

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470883278/6
Serbski institut Sorbisches Institut

Modlitwa.

Głos: Christus mojo žywěńe.

1. (Jezus:) O cłowěk žgan spominaj
raz na ten slědny kóńc,
šké se gójźo běda,
gaž raz buźoš humrěś.

2. (Duša:) Moj Jezus, ja spominam
dyžlem na ten slědny kóńc,
šak tog ja se tšoštujom,
až ty za mńo humrěł sy.

3. (Jezus:) Na sebě som spominał
w maśerinem žywośe
ty sy na mńo dupjony,
za tym pak ńecyniš

4. (Duša:) Moj Jezus, ja (du,) źom k' spowěźi,
ak druge luźe du,
ty ga buźoš mě gnadny,
tu nažeju ja mam.

5. (Jezus) Gaž ty tu spowěź cyniš,
to derje pšawje jo,
šak (se,) ty spowajoš cašny
sud na swoju šyju.

6. (Duša:) Tak cesto ak druge luźe
moj Jezus, tja tež źom
a cynim tak ak wóni,
hynak ja ńežělam.

7. (Jezus:) Gaž druge budu dejaś
do helskeg hogńa hyś,
buźoš ty pśi ńich stojaś
a z ńimi dejaś hyś.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id470883278/7 Serbski institut Sorbisches Institut

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470883278/8
Serbski institut Sorbisches Institut

16. Tym złym som pśigotowal
tu helu a carta,
sam deje won śe paliś
až do tog ńimerstwa.

17. O clowěk, gaby ty wižel,
kak cart za tobu ńo,
na zemju by ty padnul
a pśecej hatowal (se modliś).

18. Tu zelenu tšawu by pśosyl,
ab za tebě pśosyla;
gab'jano ty hobmyslił,
kak twojo žywjeńe jo.

19. Tog fromneg budu witaś:
„pśiź kuńńo, žognowany!"
tym złym bědu kleś: „wy źiso
do tog helskeg hogńa!"

20. Ten cas daloko ńejo
až wěrne a zle
wotemńo bědu wolane
a rozdźel źelone.

21. Och běda, běda, běda
tym złym se tam gojźo,
gaž na tu lewu ruku
budu byś starcone.

22. Te (fromne) pšawe budu (mě) skaržyś,
kak tuđ su śerpěli,
za to cu ja jim dawaś
kralejstwo ńimerne.

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470883278/10
Serbski institut Sorbisches Institut

23. Zagrona tam ńeplaśi,
lěc žaseś rogow měł,
tam buźo śi zapłaśone,
což tudy sy zasłužył.

24. Ten swěty duch tak skaržy,
až jog nicht ńepožeda,
a ńamogu jo groniś,
ale běda běda buźo.

25. (Duša:) Jezus, moj luby Jezus,
Jezus, moj wumožnik,
Jezus, ty žgan mě humož
z tog cašneg kogńa wen.

26. Jezus, moj luby Jezus,
mojej wocy płacotej;
troštuj moju hužobu,
ja pšosym śi wělgin.

27. Moj lubšy Jezus, Amen,
ja cu se polěpšyś
a cu rad wot hužoby
wěrnejšy sebě byś. — Amen.

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470883278/12
Serbski institut Sorbisches Institut

8. (Duša:) Ty ga sy zamṡo śerpěł,
tog ja se troštujom,
šak som pak pśecej tužny
a njewěm, źo ja som.

9. (Jezus:) Ja som za tebě śerpěł,
wosmohu ḍejał piś,
až ty zaso wěs lěpej
moš zalěnc a pśiwo žrěś!

10. (Duša:) Moj Jezus, ja śi pšosym,
njepśiwachujśi mě to,
ja cu se rad polěpšyś
a twojo golě byś.

11. (Jezus:) Ja wěm, ty ga mjom chojźiš,
ak drugé luźe še
šak ty zatym njeslucha,
což moj Knecht pśatkujo.

12. (Duša:) Moj Jezus, ja cu mjelcaś,
njok wěcej nic groniś
a cu tak wot hutšoby
śi pšawě pśisluchaś.

13. (Jezus:) Swětego ducha njepšosy
nicht, ab jog huswěśił;
o cłowěck, ty go njewěš,
kak ty sy žałosny.

14. Ty buźoš teke humrěś
ak drugé luźe raz,
ḍejš zasej gorej stanuś
a zemmu rachnowaś.

15. Potom buźoš žałosně
sam zamṡo poglědaś
a buźoš tšoš mě pšosyś;
ty wěš, co se bźo staś.

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470883278/14
Serbski institut Sorbisches Institut

K wutrobje ju přiwiny,
koši woči, Dejmanty:
„Hotbiko mój, wutrobička,
žiwjeńska mi róžička,
Morana naj' njeporuba. –"
Słyš, to štrašne trubi truba!
Jłko kaž błysk žahły zhrabny so,
'šće(+) hubčičku słódku a – poslednju –
truba spochi trubi, zbudźa wšo,
štož w sonach spi słódkim we drěmanju.
Lada so wopara
z mječom a zawyska.
Wójnska bohowka so směwa,
Serbam wutroby zahrěwa,
hordźe słónco postupuje,
morjo mhłow so rozžołmuje,
ćełnje horje, zaso pada
mhłowych duchow lohka rjada,
ćěkaja do šmrjokowiny
w čornych mróčelach wšě sćiny.
– Z lěsow kraka krahuja.
Pod Limas so sćahuja,
z ćmowych škalbow wohidne
črjódy Frankow rubježne.
W bahnach, tymjeŕćach so brodźa –
nowe črjódy lěsy rodźa(++)!
Wulke lěhwo wokoł' hroda
žołmi – morjow mutna woda.
Prěnje črjódy ćěrja na murje;
na zemi žno leža krwawjace.
Druhe w rěkach (krwje +++)) stonaja –
podarmo wša złosć a zubow křipjenja.
Wšak tu wjedźe gradna stopa
Frankow tam, hdźež skałow khopa
hordu hłowu pozběhuje,
K njebju módrom wustupuje.

(+) = hišće
(++) = porodźa gebären, hervorbringen
~~(+++) = krwě~~

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id470883278/15 Serbski institut Sorbisches Institut

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470883278/16
Serbski institut Sorbisches Institut

III

Jako wjelkow stadło łaka
žratwu čujo – skočić čaka,
pacy sćehnje, zuby wótři,
nětk na sornu stabu skoči:
tak so Frankow čŕjódy gradnu
sćežku wuzku ćicho kradnu.
Za bród syta so jich sćehnje,
na łakańcu so tam lehnje.
Nětko z dobom wudyrichu,
do dwora wkhód[+)] přeskočichu,
hotkot husty, dupot duty,
skiwlenje a škrěk tam luty. –
Serbjo płódne kłósy syja,
do wutrobow smjerć wšěm ryja.
Přez murje so nowe žołmy honja
Frankow. Mječe mócnje zwonja.
Kruty bój tu, bitwa překrwawna.
Kwas maž Djenša, blěda Morana!
Jeko syka, rany ruba,
znamjo sylnoh' twjerdoh' duba. –
Pódla njeho mužna steji
Łada, jako lipa w meji.
Hoj! na Jka slěpe so šćěri
smjerćenosny[++)] mječ žno měri.
Łada wšak jom' překto' stronu,
wotsykny jom' htowu płonu, –
nowe stadła wjelkow ruja,
k smjerći so tak přihotuja,
žně za Serbow płódne, zrate-
polo smjerće to a krwawne.
Stonanje a žałosć zynči Dybawa –
khopyććtow – krewje rěka dymjaca –
mječow brinkot – hlebjow łamanje –
smjertny kěrluš – smjertne žar'wanje.[+++)]

+) Eingang
++) totbringend
+++) = žarowanje

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470883278/18
Serbski institut Sorbisches Institut

IV. 9

Kaž so skała wala z hory
z hromom njemdri, zlemi bory +)
nowe puće sebi měri,
za njej mróčel čorna ćěri:
Jako rjady Frankow tama,
mužnje gradu ++) z mječom tama.
Łada žnjeńčaŕka ta krasna
błyšći so kaž hwězda jasna.
Krahuja, słyš! - słyš! što kraka?
Što to grudnje z hrodu ptaka?
Hawrony hród woblětuja,
žratwu ćopłu wjelkow čuja.
Njebudźe dźens dožnjate,
kosy su khětr' stupjene
žnjeńcam! - Čerstwe črjódy ruja -
Moranu tež zwokošuja!
„Serbjo, do nich!" Jako woła -
započnje tak reju znowa.
Wrjeskot, hrimot, praskot, brinkot,
dupot, šćerkot, wótry klinkot!
Hoj! tu kłokow frinkot syči -
Morana wša dźiwja wuje,
Limas sam so zatřasnje. -
Hdy dha Serbow mocy zhinu?
Krwawne žně jim kosy zwinu?
Ach! - tu kłóta zblědny Łada!
gradcej +.++) hłowa pada.
„Serbjo za mnu!" Jako woła,
w krewi ~~++++)~~ wala so zas hłowa. - -
Strašny pohlad! Dym so wala!
Třěchi, ~~mužje wšě~~ so płomjach +++.+) pala
„Za mnu Serbjo!" Jako strašnje hrima,
so lěwej Ładu, z prawej mječ swój přima.

+) = lěsy
++) = přeradu
++ = přeradnikej
~~++ = krwi~~
++ = płomjenjach

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470883278/20
Serbski institut
Sorbisches Institut

V. 10

w krewi brodźi, přez ćěta puć kći,
z drohim brěmnjom[+] spěšnje z hrodu kroči.
Płomjo čerwjene so wije –
krew so w dworje w rěkach lije;
Frankow čryódy naspjet hnaja,
w horcym boju njewutraja.
Ilko w krwawnym potu puć sej sykajo
Moranje kwas pyšny hotwje[++] čakajo, –
tam we khłódnym lěsu sam smjerć powita:
Łada k nohomaj jom' – morwa, bjezźiwa. –
Wyskajo a rujo hrimotaja
khłódnych wjelkow stadła k Limasu:
wšak tam murje žratwu zakopaja,
dobytmu tak stawja hosćinu.
Třikróć hwězdy, měsac jasny
nócnu reju ćicho wjedźechu,
tři so nocy pali Limas krasny,
twjerde murje so wšě zehlachu.
Wnim so mužnych rjekow pala
ćěta! – Hosćina to Morany!
K módrom' njebju wopor dymjo wala
Limas hoły – grudny – samotny.
Na dworach pak rapaki a sowy
Frankow blěde ćěta dypaja,
hawrona krap! krap! škrěk rapakowy –
smjertny kěrluš Frankam krakaja.
W hołych murjach, pincach hłubokich
howri njepřećelow dźiwi rój,
ze sekercom krwawnje wjedźe bój,
z motyku so, z błóckom w kunjach šerokich.
Wšak hdźe kral, hdźe kral so zhubi? –
Nihdźe stopa po nim njej'!
Z wótrym zubom wjelk tuž rubi
Frank we zemi słowjanskej.

[+] = brěmjenjom
[++] = hotuje

SLUB Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470883278/22
Serbski institut Sorbisches Institut

VI. 14

Zuby křipja, w złósći syča,
Ładu krasnu nimaja,
Serbowskoh' zo króne njej' tyča,
Hłowa – zo njej złamana.

× × ×

<u>Přispomnjenja.</u>

11

Z krewju Serbow mrějacych!
Serbskoh' krala njeb'dźeš wjacy
W twojich murjach krónować:
Duch wšak serbski woživjacy
Zechce wjeŕch twój wudychać.
A kaž krutych skałow hłowa
K njebjesam so wupina,
Wurosće tež mócna, nowa
Serbska lipa ze zdónka.
Wobjimać b'dźeš wjeŕsk jej młódny,
Kćenje słódke wokošeć,
Sćin jej' hałzow budźe khłódny
Twoju hłowu wokřewjeć!
Bohojo wšak budźa krywać
Z mócnej ruku lud a kraj,
Budźa žohnowanje sywać,
Serbskim synam płodźić raj!
A tych morwych rjekow syła
K twojej skale přićehnje,
Zo by swjaty kryw jim była
Złotych časow nadźije.

Ndrndn

Přispomnjenja.

Kral Přibysław, kral Ludwik II., hród Limas su historiske mjena; Ilko, Łada a Měrja pak su wumyslene.

Štož historiski moment basnje nastupa, njech so přirunaja „Šafaříkowe starožitnosće“ (tež němscy wudate pod mjenom: Slawische Alterthümer) a K. A. Jenčowy nastawk: „Powjesć wo serbskich kralach“ (hl. Časopis M. S., lětnik 1849 – 1850).

Nastupajo nabožny moment we basni, spomnju z krótka slědowace. Serbjo, kaž tež druzy Słowjenjo, česćachu jedneho wjeŕšneho boha, kotrehož po jeho jednanju „Perun“ (Parun, Parkun, Perkun) mjenowachu, prěni to bóh, kiž nad hromom a błyskom knježeše. Swjećene běchu jemu haje, lěsy, hłownje dub, a dubrawa běše jemu swjata. Wšě domjace zwěrjata, mjez nimi wšě prěnjki, słužachu jemu za wopor, runje kaž třećina wšeho dobytka z wójny. Jako prěni bóh knježeše nad wšěmi druhimi.

Dokelž pak sebi Serbjo předstajachu, zo Perun jenož z njebjeskimi wěcami zakhadźa a z nadzemskimi naležnosćemi zo zabawja, wumyslichu sebi tehodla ludźacych bohow, wěčnje žiwych, kotřiž we cyłej přirodźe po poručnosći najwyššeho boha knježachu a kotrymž wšelaku podobu dawachu. A dokelž čłowjeka złe abo dobre potrjechi a wšo bohojo zrjaduja, a dokelž móžno njeje sebi předstajeć, kak by dobre a złe jedyn započatk — so rozymi wot jedneho a teho sameho boha — měć mohło, wutworichu sebi dobre abo běłe a złe abo čorne bóžstwo.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id470883278/24 Serbski institut Sorbisches Institut

12

Kóždy dobry bóh běše: „Běłbóh“ a kóždy zły: „Čornobóh“. Při tym je móžno, zo sebi někotři wosebneho Běłoboha a Čornoboha předstajachu. Prěnjemu dźakowachu so za zbože, při rejach a z wjesołym spěwom; druhemu so kłonjo, zo njeby jim škodźił, ze zrudnym a płakacym hłosom krwawne wopory přinošowachu.

Bydła za bohow běchu hory, lěsy, skały, wody, zemja; woni knježachu we nocy abo wodnjo, we powětru abo něhdźe na njeznatym městne.

Tež bohowki měјachu; tak běše na přikład: „Žiwa“ bohowka žiwjenja, płodźeŕka wšeho žohnowanja a zboža; „Morana“ bohowka smjerće a zymy, kotraž po bitwišćach khodźo, padnjenym rjekam woči zandźela a tež kóždeho mrějaceho do raja wjedźe, hdźež jeho „Radygast“, bóh hospodliwosće, přiwita, jeho prošo, zo by na puću k „Jarowitej-Swjantowitej“ so pola njeho zastajił. Swjantowit, najmócniši po Perunje, wot wšěch Słowjanow česćeny, běše najsławniši, kiž wosebje přećiwo njepřećelam swojeje wěry wojowaše, a kaž wón cyłu přirodu k nowemu žiwjenju zbudźi, tak tež junu duchi morwych rjekow. „Porywit“ běše wosebny bóh wójska.

Wo „Wilach“ (soninach) so baje, zo su to młode krasne lesne knježnički, do ćeńkeho płašća woblečene, kiž we skałach, na horach, we studnjach a rěčkach a we hustych keŕčkach bydla. We lěće so jim krasne dołhe włosy po bjedrach a wokoło wotkrytych běłych, połnych nadrow wija. Su to bytnosće dobreje powahi a žanemu nješkodźa.

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470883278/25
Serbski institut Sorbisches Institut

„Łada“, dźowka kralowska, ma mjeno Łady (Venus), bohowki krasy a rjanosće (přirunaj: Milada), knježny to rjaneje, z dołhimi włosami hač na kolena, z róžow a z myrty krónu na hłowje, we hubje róžowy pupk dźeržo, we lěwicy kulu, znamjo swěta, kotrejž so kóždy kłoni, we prawicy tři złote jabłučka, na złotym wozu z dwěmaj kolesomaj sedźo, kotryž dwaj holbikaj a dwaj běłaj kołpaj ćehnjetaj.

Hdźež su bohojo, tam su tež służownicy „měšnikojo“, a tež „wopory“. Měšnikow běchu tři rjadownje: najwyšši měješe swoje sydło w Arkonje na kupje Ranje (Rujana, Rügen) a rěkaše Kriwe (krej); druhi rěkaše: Weidels, Wojdewut (wjedźeć, wěsćić), třeći Mike, Miki (Meklenburg) a najnižši běše Raba, Rabo (robota, robić). Rabo wobjednawaše kóždy dźeń służby; tydźeńske wopory, sudy, na swjatočny dźeń — nětko póndźelu — wobstaraše Nike; za lěto so wróćace swjedźenje Weidels, a we Arkonje sam Kriwe.

Wopory běchu pak za jednotliwca, abo narodne abo najhusćišo domjace. K narodnemu woporej buštaj wěsty dźeń a město postajenaj, pak skały, hory, haje, pod starymi lipami abo dubami; we Łužicy bě hłownje na horje Kačnje a „Prašicy“ město, na kotrež so Serbjo před wójnu skhadźowachu, zo bychu wo radu bohow so prašeli.

Jelizo so postajeny wopor ważneje přičiny dla na druhi dźeń přepołoži, prošachu bohow, zo bychu swój hněw měrnili. Wopory wobstawachu ze wšelakich wěcow; běchu to: wołу, jałojcy, kozoły, wowcy, kury

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id470883278/26 Serbski institut Sorbisches Institut

holbje, tykancy, piwo, mjedowina. K česći a sławje palachu drohe kadźidła. Wopor njebu cyle spaleny, ale z wjetšeho dźěla mjez lud rozdźěleny a zjědźeny, při čimž kóždy wokoło wopora ducy boham sławu wunjese a wotkhadźejo ju šeptać njepřesta. Na město woprowanja wšak njesmědźeše nichtó stupić; to běše jenož měšnikej dowolene. A dokelž běše postawa boha na wšelake wašnje wupodobnjena a z drastu wodźeta, njesmědźeše so nichtó do tajkeje barby woblekać. Boha wonječesćenje bu ze smjerću khostane. Padnywši na zemju prošachu za zbože abo wotwobroćenje njezboža.

Měšnik konaše pobožnosć k wječoru, hdyž so směrki nad lěsami pozběhowachu, dawajo boham jědźe pod wšě swjate štomy a woltarje, kłonješe so před nimi, biješe so do čoła, sławu abo miłe a lube słowa jim spěwajo.

Wěšćachu ludej po lećenju ptačkow, z jich spěwow, z běha wody, ze žołmow, z kura, ze zetkanja wěsteho zwěrjeća a t. d. Žony, pola Słowjanow z cyła bóle česćene a ważene, dyžli pola druhich narodow, běchu jako wěšćeŕki jara česćene; ryjachu do popjeła abo pěska njekedźbliwje čary, a rune a njerune čisło běše potom znamjo zboža a njezboža. Z wosebnymi wašnjemi stawaše so to swjatočnje, měješe-li so něšto wažne wot cyłeho naroda wuwjesć.

Sokoł a „krahuja“ běchu boham lube ptaki; poslědni wosebnje wěšćeše ze swojim krakanjom njezbože do kraja.

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470883278/29
Serbski institut Sorbisches Institut

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id470883278/30
Serbski institut Sorbisches Institut